הקבוץ המאוחד
תש"ז

1947

8

הגדה של פסח

יְבֻלִים הוֹבְרִים אֵלַי
זְרַעְתִּיךָ בְּמַעֲנִית לֵבָב
וְיוֹם יַגִּיעַ וְהָיִיתָ
לְשִׁבֳּלֵי זָהָב

וְיֶלֶד רַךְ יָבוֹא אֵלַיִךְ
פִּרְחֵי דָגָן לָבֹר
וְהָלַךְ דַּל בִּמְלִילוֹתַיִךְ
רַעֲבוֹנוֹ יִשְׁבֹּר

חֲרֹשׁ חוֹרֵשׁ וְזָרַע זוֹרֵעַ
בְּמַעֲנִית הַלֵּב
יָבוֹא בּוֹא זָר וָרֵעַ
לְחַג קָצִיר
לָרֹב

כֻּתֹּנוֹת פַּסִּים לָבַשׁ הַגָּן
הַכְּסוּת רִקְמָה מַדֵי דִשְׁאוֹ
הַמְּעִיל תַּשְׁבֵּץ עָטָה כָּל עֵץ
וּלְכָל עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ
וּלְכָל צִיץ חָדָשׁ לִזְמַן חָדָשׁ
יָצָא שׂוֹחֵק לִקְרַאת בּוֹאוֹ

אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן עוֹבֵר
מֶלֶךְ עַל כָּל הֵרִים כִּסְאוֹ
יָצָא מִבֵּין מִשְׁמַר עָלָיו
וַיְשַׁנֶּה אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ
מִי לֹא יִשְׁתֶּה יֵינוֹ עָלָיו
הָאִישׁ הַהוּא יִשָּׂא חֶטְאוֹ

דַּבֵּר
אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם:
כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם
וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר
רֵאשִׁית קְצִירְכֶם.

הגיע ליל פסח כל העולם כלו
אומר הלל, כי בלילה הזה אוצרות
הטללים נפתחים.

טל תן לרצות ארצך
שיתנו ברכה בדיצך
רב דגן ותירוש בהפריצך
קומם עיר בה חפצך
בטל

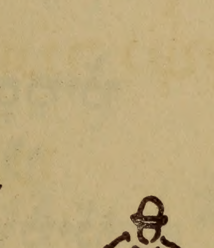
טל צוה שנה טובה ומעטרת
פרי הארץ לגאון ולתפארת
עיר כסכה נותרת
שימה בידך עטרת
בטל

טל ישבע מלא אסמינו
הכעת תחדש ימינו
דוד כערכך העמד שמנו
גן רוה שימנו
לטל

השמש

במערב יורדת, שוקעת,
כסו השמים אדם חכליל.
מעירות יהודה נוהר העם
בקול מצהלות ובקול חליל.
תרועת גיל נשאה באויר,
קול ששון, קול רנה ושיר.

השדה בשבליו עומד לקציר
כל שבלת מאה שערים
„בא השמש?" - הקוצר ישאל.
„הן, הן והן" — יענהו הקהל.
„האקצר, ובזה המגל?"
„הן, הן והן" - יענהו הקהל.

עמר תבואה חדשה
מביאה ברכת האדמה
אסמינו מלאו בר
ויקבינו תירוש ויצהר

הוֹי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי,
הוֹי קוּמִי לָךְ יָפָתִי,
הוֹי קוּמִי לָךְ וּלְכִי לָךְ,
כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבַר,
הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ
הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ
עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ
וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע
בְּאַרְצֵנוּ

הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ
וְהַגְּפָנִים סְמָדַר
נָתְנוּ רֵיחַ
הוֹי קוּמִי לָךְ

זָכוֹר
אֶת הַיּוֹם הַזֶּה
אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם
מִבֵּית עֲבָדִים.

הָא לַחְמָא

עַנְיָא דִּי אֲכָלוּ
אַבְהָתָנָא בְּאַרְעָא
דְמִצְרַיִם.

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל,
כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח,
הָשַׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא
דְיִשְׂרָאֵל, הָשַׁתָּא עַבְדֵי,
לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

מַה נִּשְׁתַּנָּה

הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת?

שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמַצָּה
הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה,
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת
הַלַּיְלָה הַזֶּה מָרוֹר,
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין אֲפִילוּ
פַּעַם אֶחָת
הַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים,
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבִין
וּבֵין מְסֻבִּין
הַלַּיְלָה הַזֶּה
כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין

עֲבָדִים

היינו לפרעה במצרים ויוציאנו יי׳
אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע
נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש
ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי
אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים
היינו לפרעה במצרים.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד
מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם..

וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל

מִצְרָיִם וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ:

הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ

פֶּן יִרְבֶּה

וישימו עליו שרי מסים למען ענותו
בסבלותם, ויבן ערי מסכנות
לפרעה, את פתם ואת רעמסס.

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן
יפרוץ, ויקוצו מפני
בני ישראל.

ויעבידו מצרים את בני ישראל
בפרך.

וימררו את חייהם בעבודה
קשה בחומר ובלבנים
ובכל עבודה
בשדה.

את כל עבודתם אשר
עבדו בהם בפרך.

ומשה היה רועה את צאן יתרו
כהן מדין וינהג את הצאן
אחר המדבר ויבא אל הר
האלהים חורבה וירא מלאך ײ אליו
בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה
בוער באש והסנה אינו אכל.

ויאמר משה אסורה נא
ואראה את המראה הגדול הזה מדוע
לא יבער הסנה. וירא אדני כי סר לראות
ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר:

משה, משה,
ויאמר: הנני.

ויאמר: אל תקרב הלום, של
נעליך מעל רגליך, כי המקום
אשר אתה עומד עליו אדמת
קדש הוא.

ויאמר: אנכי אלהי אביך,
אלהי אברהם אלהי יצחק
ואלהי יעקב.

ויסתר משה פניו, כי ירא מהביט אל
האלהים.

וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי:

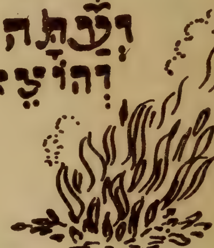
רָאֹה רָאִיתִי אֶת עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאֹבָיו וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ.

וְעַתָּה

הנה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם

וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם.

„הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ
וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל."

למה הראה לו למשה הסנה? לפי שהיה משה מחשב בלבו ואומר: שמא יהיו המצרים מכלים את ישראל? לפיכך הראהו אש בוערת והסנה איננו אכל.

כשם שהסנה בוער באש ואיננו אכל, כך המצרים אינם יכולים לכלות את ישראל.

לך בא מצרימה ובאת אל העניים
והאומללים, אל כל הנאנחים והנדכאים,
ואמרת אליהם כי עבדים הם - והם לא יבינו;
ואמרת אליהם כי אומללים הם - והם לא
ידעו; וכי גדול ענים וגדולים מכאוביהם
ונורא לחצם - והם לא יאמינו;

ופקחת את עיניהם בחוזק יד
על כל ענים
ועל כל לחצם -
וגאלת אותם.

בשעה
שיצאו ישראל ממצרים
למה היו דומים?
ליונה שברחה מן הנץ ונכנסה לנקיק הסלע
ומצאה שם הנחש מקנן, אם תכנס לפנים
הרי הנחש נושף בה, תחזור לאחוריה -
הרי הנץ עומד בחוץ לתפסה. מה עשתה
היונה? התחילה צווחת ומטפחת באגפיה,
כדי שישמע לה בעל השובך ויבוא ויצילה.
כך ישראל היו דומים על הים. לירד
לים לא היו יכולים, שעדין לא נקרע להם הים;
לחזור לאחוריהם לא היו יכולים, שכבר פרעה
הקריב. מה עשו? "וייראו מאד ויצעקו בני ישראל
אל ה'" - מיד "וַיּוֹשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא".

אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

אָשִׁירָה לַיהוָה
כִּי גָאֹה גָּאָה,
סוּס וְרֹכְבוֹ
רָמָה
בַיָּם.

וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם:

שִׁירוּ לַיהוָה
כִּי גָאֹה גָּאָה
סוּס וְרֹכְבוֹ
רָמָה
בַיָּם

הַיּוֹם

אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב
אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ.

זָכוֹר

אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם
מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים.

מַצָּה זוֹ

עַל שׁוּם מָה?
עַל שום שלא הספיק של אבותינו להחמיץ,
שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו
ממצרים עגות מצות כי לא חמץ, כי גרשו
ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא
עשו להם.

מָרוֹר עַל שׁוּם מָה?

עַל שום שמררו המצרים את חיי אבותינו
במצרים. שנאמר: וימררו את חייהם בעבודה
קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבודה בשדה.
את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך.

בְּצֵאת

יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז,
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ,
יִשְׂרָאֵל - מֶמְשְׁלוֹתָיו.
הַיָּם רָאָה - וַיָּנוֹס
הַיַּרְדֵּן יִסוֹב לְאָחוֹר,
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים,
גְּבָעוֹת - כִּבְנֵי־צֹאן.

מַה לְּךָ

הַיָּם כִּי תָנוּס,
הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר,
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים
גְּבָעוֹת - כִּבְנֵי־צֹאן.

מִלִּפְנֵי אָדוֹן
חוּלִי אָרֶץ

מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב
הַהוֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם
חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת
אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרָיִם,
שֶׁנֶּאֱמַר וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר:

לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בִּלְבַד גָּאַל
אֶלָּא אַף אוֹתָנוּ גָּאַל עִמָּהֶם.

מִי יִתֵּן
רֹאשִׁי מַיִם,
וְעֵינַי —
מְקוֹר דִּמְעָה
וְאֶבְכֶּה
יוֹמָם וָלַיְלָה
אֶת חַלְלֵי
בַּת עַמִּי.

ק

תְּהוֹם הָאֲבַדּוֹן
הֶעֱלָה לוֹ
שִׁירַת הַחָרְבָּן
שֶׁהוֹרָה כְּאוֹדֵי לְבַבְכֶם:
שְׂאוּהָ בַּגּוֹיִם
וּפוֹצוּהָ בְּעַמְקֵי אֱלֹהַּ,
וַחֲתוּ גֶּחָלֶיהָ
עַל רָאשָׁם. ---

וְגָדוֹל הַתֹּהוּ
מִסָּבִיב
וְנוֹרָא מִסָּבִיב
הַתֹּהוּ
וְאֶפֶס נִפְלָט

חֲלוֹם חָלַמְתִּי
נוֹרָא מְאֹד -
אֵין עַמִּי, עַמִּי
אֵינֶנּוּ עוֹד

עַל מָה וְלָמָּה
מֵת לַשָּׁוְא
לֹא בְמִלְחָמָה,
לֹא בַּקְּרָב?

בִּצְעָקָה קַמְתִּי
אֲהָהּ אֲהָהּ!
אֲשֶׁר חָלַמְתִּי
בָּא לִי, בָּא.

לְשָׂרִים, זְקֵנִים,
גַּם נָשִׁים וָטַף
כְּבָר אֵינָם, אֵינָם -
סְפֹקוּ כַּף!

„הָהּ אֵל
הָרָמָּה!"
אֶקְרָא רְתֵת
עַל מָה
וְלָמָּה
עַמִּי מֵת?

לָה אֵבְךָ
בִּגְאוֹנִי
גַּם יוֹם, גַּם לֵיל
עַל מָה,
רִבּוֹנִי
וְלָמָּה אֵל?

אל נא תאמר:
הנה דרכי האחרונה.
את אור היום הסתירו שמי העננה.
זה יום נכספנו לו עוד יעל ויבוא.
ומצעדנו עוד ירעים:
„אנחנו פה"

אתם שרידי-הכידון ופליטי הרעב! שימו
נגד עיניכם רק אחת, אחת: ישע ומפלט.
כי לא על אמונתנו אנחנו נשחטים, בני
ישראל, לא על רשעתנו אנחנו נהרגים,
לא על צדקתנו אנחנו נדקרים,
לא על קדוש-השם אנחנו
נשרפים;

יד כל בנו רק מפני ששנואים אנו,
ושנואים אנו מפני שכל בני האדם-
הזאבים שונאים ושנואים, ואולם כל
בני האדם-הזאבים ביערותיהם המה,

ואנו גולים, אנו זרים,
חדל נא מהיות זרים בתוכם
ילכו נא בנינו מאתם...
היש גמול
ושלם לכל, לכל?

שְׁפֹךְ
חֲמָתְךָ עַל הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ
וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר
בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ,
כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ
הֵשַׁמּוּ.

שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם זַעֲמֶךָ
וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם,

תִּרְדֹּף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם
מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ

מנעי
קולך מבכי
ועיניך מדמעה
יש שכר לפעולתך ושבו מארץ
אויב.

על הר גבה עלי לך, מבשרת ציון
הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים,
הרימי, אל תיראי, אמרי לערי יהודה:

הנני מביא אותם מארץ צפון
וקבצתים מירכתי ארץ
בם עור ופסח, הרה וילדת יחדו,
קהל גדול
ישובו הנה.

עוד אבנך ונבנית בתולת
ישראל, ויש תקוה לאחריתך
ושבו בנים לגבולם.

קוּמוּ תּוֹעֵי מִדְבָּר צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה,
עוֹד הַדֶּרֶךְ רַב, עוֹד רַבָּה הַמִּלְחָמָה.
רַב לָכֶם לָנוּעַ, לָנוּד בְּנֵי רְבָבָה,
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה, רְחָבָה.
רַק אַרְבָּעִים שָׁנָה נָתַע בֵּין הֶהָרִים,
וּבַחוֹל טָמַנּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּגָרִים.
קוּמוּ, אֵיפוֹא, נָדִים, עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה,
אַךְ אַל יַעַל קוֹלְכֶם, דִּרְכוּ עֹז בִּדְמָמָה,
פֶּן צַעַדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדָּמָיו.-
אִישׁ וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו!
אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהַּ דֹּבֵר:
לֵךְ, הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עוֹבֵר
לֹא, לֹא לֶחֶם קְלוֹקֵל, שְׂלָו וּדְגַן שָׁמַיִם-
לֶחֶם עֹצֶב תֹּאכַל פְּרִי עֲמַל יָדַיִם.
לֹא, לֹא אֹהֶל תֹּהוּ וַעֲלִיּוֹת שְׁחָקִים
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה, אֹהֶל אַחֵר תָּקִים
כִּי מִלְּבַד הַמִּדְבָּר תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
עוֹד לֶאֱלֹהַּ עוֹלָם גָּדוֹל רְחַב יָדַיִם,
וּמִלְּבַד יְלֵל הַיְשִׁימוֹן, דֳּמִי הַצִּיָּה,
תִּרְגַּשׁ תַּחַת שִׁמְשׁוֹ אֶרֶץ יְפֵה-פִיָּה.

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא
אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו,
אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו
לכלותנו - והקדוש ברוך הוא מצילנו
מידם. ~

הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקּוֹצֵר
וְדוֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמוֹשֵׁךְ הַזָּרַע וְהִטִּיפוּ
הֶהָרִים עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה.
וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ
וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יֵינָם
וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פִּרְיָם

וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם
וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד

מֵעַל אַדְמָתָם

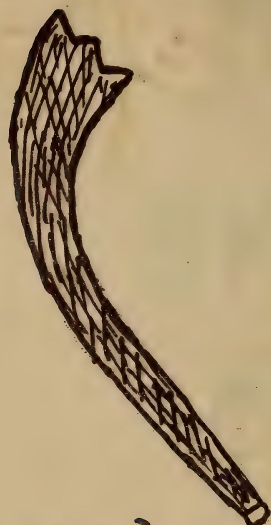
חַד גַּדְיָא

דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי
וְאָתָא שׁוּנְרָא וְאָכְלָה לְגַדְיָא
וְאָתָא כַלְבָּא וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא
וְאָתָא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכַלְבָּא
וְאָתָא נוּרָא וְשָׂרַף לְחוּטְרָא
וְאָתָא מַיָּא וְכָבָה לְנוּרָא

וְאָתָא תוֹרָא וְשָׁתָה לְמַיָּא
וְאָתָא הַשּׁוֹחֵט וְשָׁחַט לְתוֹרָא
וְאָתָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט
וְאָתָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
וְשָׁחַט לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת

חַד גַּדְיָא

לְשָׁנָה הַבָּאָה
בְּנֵי חוֹרִין

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא
אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי
אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי

בִּמְהֵרָה
יָבוֹא אֵלֵינוּ
וּמָשִׁיחַ
בֶּן דָּוִד

חסל

סִדּוּר פֶּסַח
כְּהִלְכָתוֹ
כְּכָל מִשְׁפָּטוֹ
וְחֻקָּתוֹ

הוצאת
ועדת התרבות
של
הקיבוץ המאוחד
תש"ז

דפוס: ה. לנגר, ת"א אחד העם 44

1947